

Een berg zelfs verzet wie gelooven mag door zijn geloof tot in het hart der zee.

Beklemme daarom, o volk des Heeren, geen bange vreeze uw hart bij dit omme-gaan van den jaarkring.

Heerlijk en machtig heeft de Heere u in het jaar dat verliep zijn sterken arm ge-toond.

Zijn teeken is in de wolken gezien ge-worden, en dies hebt gij u verblijd.

Waarom zou dan uw ziel onrustig in u zijn, bij het wisselen der jaren?

Het ging dit jaar in de donkerheid, maar juist uit de donkerheid daagde een eerste straal van het licht, dat u den nieuwen morgen aankondigt.

Loopt dan niet en draaft niet, of gij met uw lampen het firmament moest verlichten, maar wacht op den Heere, en ziet hoe de Zonne der gerechtigheid weer opgaat om de nevelen te breken en de mistige wolken uiten te jagen.

Doet gij slechts dit ééne, dat ge op uw einde en het einde van uw lievelingen merkt.

Ook dit jaar maande de Dood weer soms zoo ernstig en aan zoo menige deur klopte hij aan.

Wie weet wat hij het komende jaar weer uit den stal komt wegroeven.

Maar wat hij ook roove, hij komt altoos in den naam van zijn God manen om toch op het einde te merken. Op het einde des jaars en op het einde uws levens, maar dan ook op het einde, als het eens alles zal ge-schied zijn.

Want dan komt uw beurt.

Nu heeft »de rijke man» zijn schoone kansen. Maar dan komt het aan »den armen Lazarus» toe. Als eens de bronnen van eeuwige vertroosting zich ontsluiten en de sluizen van nimmer eindigende gelukzaligheid ontsloten zullen worden.

Zij er dan een snoer der erfenisse ook voor een iegelijk van u.

KUYPER.

„Ik ben de Alpha en de Omega!“

Ik ben de Alpha en de Omega, het begin en het einde, zegt de Heere, die ik ben die was en die komen zal, de Almachtige.
Openb. 1 : 8.

Als met den ommevang des jaars de bange gedachte van het snel verloop der dagen u in het hart grijpt, slaat ge onwillekeurig den blik onrustig achterwaarts, naar het verleden, waaruit ge komt; en even vanzelf den berorigen blik voorwaarts, naar het onbekend verschiet waar ge heen wandelt.

En als ge nu een kind van God zijt, dan kunt ge nooit zóó ver en diep achter u starren, of altoos in het laatste waarop ge stuit de Christus, noch ooit zoover voor u uit gluren, of het interste waar toe uw blik reikt, toont u altoos weer den Christus.

Of liever nog, zoo ver kunt ge nimmer voor u uit noch achter u om turen, of uit die diepte achter u en dat geheimzinnige onbekende voor u, klinkt u altoos het geroep van eenzelfde, heilige stem in de ooren, die u, al naar uw ziel staat, troost of verschrikt met zijn machtig bevelen: »Achter u ben ik en voor u uit wacht ik u op. Ik ben de Alpha en de Omega, de eerste en de laatste, het begin en het einde!», en die stem is het roepen van Christus uw Heer.

Dus niet, uw Heiland voor het Kerstfeest, en op Oudejaarsavond de Voorzienigheid Gods of den Vader die in de hemelen is, maar én op Kerstdag én op Oudejaar, altoos en onveranderlijk een »Eere zij God in de hoogste hemelen!», maar eere voor den Vader noch bij de Kribbe noch bij het tjdkringwisselen, ooit anders dan door dien Eenigen, dien Hij u zond. Eenheid dus in uw belijden.

Als kind van God en Christen op uw Oudejaarsavond geen ander persoon dan bij den Engelenzang.

En niet enkel wanneer de menigte des hemelschen heilzgers aan Efrata's horizon golf, maar evenzoo als de golfslag van den stroom des tijds weer snel bij uw Oudejaar jaagt, is de stem en is het geroep dat ons zoo plechtig uit de verte teginklinkt altoos hetzelfde, altoos het eenige, altoos dat heerlijke: »Ik ben het, de Christus, uw Heiland en uw Heer!»

»Alpha» is de naam van de eerste letter in het Grieksch, en »Omega» is de naam van de laatste letter, die het Grieksch alfabet telt. De »Alpha en de Omega» is dus ongeveer, alsof wij zeiden: »Ik ben de A en de Z.» Vandaar dat er ter verklaring op volgt: »de eerste en de laatste», »het begin en het einde». Toch klinkt het in het onpersoonlijke schoone. Van A tot O gelijk het daar heet, duidt het begin en het eind door een vollen klinker aan. Het begint met de A die de eerste toon en klink is, die de keel vanzelf voortbrengt en waarmee het kind zijn geluid doet hooren. En het eindigt met de volle, rijke O, den volsten klink der bewondering en der verrukking.

Die klanken nu, die stemgeluiden, waarmee wij de letters uitspreken, zijn bewegingen, die ons bewustzijn meedeelen aan onze spraakorganen. In die letters zitten alle woorden in. In die woorden al onze gedachten. In die gedachten al ons bewustzijn. En in dat bewustzijn heel de heilrijke wereld van onze zonde en onzen ontzettenden jammer, maar ook heel de wereld van onzen jubel en van ons heil.

Ook op den Oudejaarsavond, zoodra uw gedachten zich gaan vermenigvuldigen, en als altoos nieuwe volkspjes opdoemen aan uw gezichteinder, kan er geen droeven en kan er geen blijde herinnering opkomen, noch ook zorg of hoop door uw ziel trekken, of het ligt alles in uw gedachten, en die gedachten in woorden, en al die woorden ze liggen tus-schen de Alpha en de Omega in.

Ik ben de Alpha en de Omega is altoos een aangrijpende zinrijke zeggings, om aan te duiden, dat heel onze gedachtenwereld, heel ons bewustzijn en alle weten omtrent ons zelf van den aanbeginne in den Christus ligt en tot in de voleinding in hem zal liggen. Dat het is: Christus achter ons en Christus voor ons, en buiten den Christus nooit!

o, Kostelijk, verkwikkend, zegt uw ziel daarop, altoos bij dien trouwen, dien ontfermen den Heer.

En dat is ook zoo, maar bedenk wel, dat het niet enkel voor Gods lieve kinderen, maar voor een ieder mensch, en ook voor den diepst gezonken, altoos is en zijn zal: Christus voor u, Christus achter u, en buiten Christus nooit!

Christus, die eeuwige Zoon des Vaders, is niet een Zonne, om alleen te koesteren wie zich in zijn glans verheugt, en wie hem voorbij gaat ongedeerd te laten. Neen, neen, die Christus legt op een ieder de hand, en wie niet door hem wil gekoesterd worden, dien verzengt hij, of ook door zich terug te trekken laat hij aulk een verstijven tot ij.

Hij richt u op, zoo ge in hem geloof, maar ook zoo hij u niet opricht, werpt hij u omver. Hij is een steen ten val en ter opstanding ge-steld. Een reuke ten leven of een reuke des doods. En ook nu, nu dit jaar weer omgied, rekent dat jaar voor ons al naar gelang wij met den Christus gerekend hebben.

Al die liefde des Vaders is om den Zoon en voor den Zoon; en naar die liefde des Zoons rekent Hij een iegelijk lot en leven.

En daarom dring in uw conscientie, dring in het binnenste uw ziele in, en geef u reken-schap, o menschenkind, wat gij ook dit jaar weer voor den Christus en wat de Christus voor u is geweest.

Hij riept, — hebt gij geluisterd? Hij opende de fontein tegen de ongerechtigheid, — is uw ongerechtigheid in u geworpen? Hij riept zijn schapen, dat ze met hem in den stal zouden ingaan, — hebt gij die stem gekend, en vondt ge weide achter hem?

Christus de Alpha o, Er overkwam u ook dit jaar geen enkele vreugd en geen enkele genade, of als ge de bron naspeurdet, waar uit die verkwikkende toevoelende, was het altoos weer uit hem. Bij hem de aanvang. Door uw Jezus verworven. Om Christus wil u toe-gekend. Dat hij voor u geboden had. Dat hij met u had geboden. Dat hij op het gebod tot u ziele was gekomen. En dat uw trouwe Vader in de hemelen altoos weer om zijns lieven Zoons wille u met ontferming zoo be-gnadigd had.

Hij de Alpha, want als ge teruggaat in uw verleden, en denkt hoe ge buiten hem leeft en tegen hem ingaat, tot hij eindelijk u staande hield en u omzette, dan lag verre achter die omzetting reeds uw Doop, en ver achter uw Doop het Kruis, en achter dat Kruis de Kribbe, en achter die Kribbe het roepen: Zie, ik kom om uwen wil te doen. Het Lam dragende ook uw zonde.

Nooit is hij weg, ook al ziet hem ons oog niet meer.

Nooit houdt hij op ons Een en ons Alles te zijn, al vloekt ons vleesch en ons opstanding hart ook tegen hem in.

Hij droeg ons in zich, toen hij voor ons het kruis beklom. Hij droeg ons in de lenden zijner ontferming toen hij opstond uit de dooden. Hij nam ons met zich op toen hij opvoer ten hemel. En al de verborgenheid van uw onwankelbaar geloof is juist, dat ge nu reeds daarboven in hem gezet zijt, en uw leven in de hemelen in hem reeds hebt.

Zoo heerlijk is hij de Alpha, de bron uit wie het vloeit, die kiem waaraan het opschiet, de wortel waarop het tiert; maar even heerlijk zal hij, die zelfde trouwe Heiland, u ook de Omega blijken. Uw einde, gelijk hij uw begin was. In uwe laatste blinkend, gelijk hij in uwe eerste zijn glorie had.

Want al dien weg dien gij nog langs moet, is hij voor u, u vooruit en in uw plaats gegaan. Overal, van schrede tot schrede heeft hij u duidelijk zijn voetstap ingedrukt, opdat gij niet zoudt hoeven te dolen. Op elk plekje, — bij elken mijlpaal en bij elk station, liet hij achter en bestelde hij wat u ziel juist op dat plekje behoeven zou. En het geheel van dien weg be-waakt zijn oog en bewaakt zijn trouwe. En aan het einde van dien weg, bij de poorte die in het Vaderhuis leidt, daar wacht hij, die altoos even teedere, even trouwe, even rijke Heiland u op.

Moet het nog gaan door waterstroom en zee, ik uw Heiland, zoo spreekt hij, zal bij u zijn. Gaat ge door vuur en door gloed, ik uw Heiland zal u verzellen. Mijn hand zal op u zijn, en mijn oog zal u behoeden.

Richten zich vele vurige pijlen op u, door Satan zelf of door zijn trawanten op u gericht, hij zal die voor u opvangen op het schild zijner goddelijke ontfermingen en de vurige pijlsplitsen blusschen.

Bereiden ze instrumenten tegen u, om u te kwellen en te tergen en uw geloof te ont-reuven, geen der instrumenten zal, omdat hij de Omega is, gelukken, en uw geloof zal ook ongezien, al merkt ge het zelf niet, toch blijven voorleven, omdat zijn hand u houdt.

En komt het eens aan den eindpaal van dit aardse aanzijn en van de pelgrimreis toe, dat nu ook gij de Jordaan door en over moet, om in te gaan in de eeuwige gewesten, dan nog, ja, dan bovenal, zal diezelfde trouwe, barmhartige Immanuel uw Omega zijn. Het o, Mijn Jezus, mijn Heiland! o, Christus red mij! uw laatste bede, waarmee ge hier in-stemt; maar ook: »Mijn Heer en mijn God!» de eerste kreet der blijde verrukking, waarmee ge straks, aan de overzij der graven, uw heer-lijken Koning tegenjubelt.

KUYPER.

Amsterdam 31 Dec. 1886.

Te Amsterdam begint de toestand zich steeds zuiverder te tekenen.

Alle kosteren hebben thans hun trouw en gehoorzaamheid verzaakt, en ook de koster van de Nieuwe kerk, die nog op 6 Januari een plechtige verklaring teekende, waarin hij aan de oorspronkelijke kerkmeesters trouw beloofde, heeft thans het hoofd in den schoot gelegd voor de Classicale pre-tendenten, en op het gegeven uurgesond dat de noodige politie zich om de Nieuwe kerk bewoog, teneinde het binnentreden van de wettige beheerders desnoods met geweld te beletten.

Gevolg hiervan is dat de Classicalen zich thans, door middel van ontrouwe kosteren, van alle kerkgebouwen der gemeente heb-ben meester gemaakt, en deze thans ver-plicht zal blijven nog langen tijd in het verschaffen van andere localiteit voor de saamvergadering der geloovigen te voorzien.

In het stofelijke, wat geld en goed aan-gaat, behalen de Classicalen dus een vol-komen triomf.

Het geld en goed, wat voor heel de Gereformeerde gezindheid van Amsterdam bestemd was en nog is, dient thans feitelijk voor een klein groepje Irenischen en een kleine groep Modernen, die saam omstreeks 7000 kerkgangers per Zondag leveren en meest tot den betergestelden stand be-hooren.

Zoo heeft men dan nu te Amsterdam wel een geordende Gereformeerde kerk, maar een kerk aan wie het gebruik van haar goed desnoods met politiehulp, aan ontrouwe kosteren verleend, onthouden wordt; terwijl in die gemeente een al-deelingsbestuur van de Synodale Hie-rarchie en haar onderhebbende departemen-ten ingedrongen is, dat zich allerlei rechten aanmatig en zich op publiek terrein ge-draagt als ware ze een kerkeraad.

De kerk zelf ziet dit nu rustig aan, en heeft het ondernemen om door rustigen, geestelijken arbeid dit kwaad te boven te komen, en zich zelve steeds zuiverder te reforme-ren naar den Woorde Gods. En dit niet, om op kleiner schaal een soort kerspel te wezen, maar met den uitgesproken toelag, om met Gods hulpe deze reformatie steeds verder voor te zetten, en zelfs door missie naar buiten voor de propaganda der Gere-formeerde beginselen zorg te dragen.

Van alle vast goed en vaste inkomsten verstoken, zal ze voorhands drijven moeten enkel op uit de hand gegeven geld.

Toch kan ze ook hiermee ver komen.

Reeds dit jaar ontving ze alleen aan collecten meer dan een halve tonne gouds, en de hoofdelijke inschrijving die volgen gaat belooft naar de opgenomen raming in-gelijks een halve tonne gouds op te bren-gen.

En met deze som schoon geld, zonder onkosten voor heel een heilzger van am-btenaren en eindeloze reparaties aan oude gebouwen, komt men altoos een eind wege.

Voor de bediening der heilige Sacra-menten ontving ze nu reeds ten geschen-ke een silvers Doopbekken met toebe-hooren, en is haar een nieuw stel Avond-maalszilver, en dito fijn damast tafellinnen toegezeggd.

Blijkt later meer noodig te zijn, dan zal ook dit wel volgen.

Voor de Bediening van den heiligen Doop leende reeds den vorigen Zondag het lokaal in Prassati zich uitnemend goed. Toen den vorigen Zondagmiddag de Cate-chismusprediking in dit gebouw hervat werd, was een schare van vierduizend per-sonen opgekomen, waarvan slechts twee duizend een staan- of zitplaats konden vin-den, en is te midden dezer drukte, toch op zeer ordelijke en stille wijze het Sa-crament van den heiligen Doop aan een vijf-entwintigtal kinderen toebediend.

Het gebouw waar de kerkenraad thans vergadert, is zeer net en voldoende voor dit doel ingericht, en levert wel zoo goede gelegenheid voor goed en geregeld debat op als het oude lokaal in de Nieuwe kerk. Zoodra men dit weer in bezit krijgt, zal het zaak zijn, dat naar dit beter model te verbouwen.

De beide Kerstdagen bedroegen de ge-zamenlijke collecten bij de zes duizend gulden.

Alle — dienst die geschiedt, geschiedt thans vrijwillig.

De overliingen lezen voor en zingen voor; dilettanten bespelen de orgels; led-en van den kerkeraad wijzen plaatsen aan en houden goede orde; en deze gansche inrichting, waaraan de kerk eertijds sommen gouds ten koste legde en die bijna al haar inkomsten verteerde, kost thans niets en wordt bediend uit het beginsel van vrij-willige liefde.

De geest en toon is daardoor in onze kerk thans ook beter geworden.

De druk en de benauwing van de leugen en van de onwaarheid is er af.

Men voelt het, dat men van onder den vloek der Synodale Hiearchie uit is.

De ban is daardoor weg en de geeste-lijke werking (erugeliken).

Men is vrij. Er heerscht weer liefde. Het ruischen van den Geest wordt gehoord.

Gelijk men uit achterstaande advertentie ontwaren zal, is men voornemens het Gere-formeerd Kerkelijk Congres te Amsterdam dan »Frassati» te openen op Dinsdag den 11den Januari e.k.

Den eersten dag zal het Congres een sa-menkomst zijn van allen, die uit wat streek des lands ook opgekomen, staan op den grondslag, dat de Synodale Hiearchie moet afgeworpen. Over dit punt zelf dus geen debat meer. Dit is uitgangspunt. Een uit-gangspunt, waarvan men de vastheid nog-maals door duidelijke uiteenzetting kan aan-toonen, maar dat niet meer in kwestie kan worden gesteld.

Aan het einde van deze eerste sa-men-komst zal men zich dan in sectiën splitsen, deels naardat men in onderscheidene Clas-ses woont, en dus classicaal gemeenschap-pelijke belangen heeft; deels naar gelang van de verschillende gevallen en quaestien, die zich in de onderscheidene streken des lands voordoen.

Des avonds zal er een ure des gebeds zijn, en den volgende morgen zal een ieder zich bij die sectie kunnen aanmelden, die hem het belangrijkste dunkt of waar hij hoort, om zijn mededeelingen te doen of vragen in te dienen.

Door de rapporteurs dezer sectiën zal dan verslag worden uitgebracht, en altoos, naar gelang de quaestien te staan komen, de beide volgende dagen óf nog in de sectiën worden voortgewerkt, óf reeds enkele con-clusien in een algemeene samenkomst aan discussie worden onderworpen.

Hoofddoel van dit congres zal alzoo zijn, om de overtuiging van de onduidelijkheid

der Synodale Hiearchie voort te planten en meer algemeen te maken; op alle wijze de rechten der kerken tegenover deze Synodale Hiearchie te handhaven; en aan de beweging tegen deze Hiearchie, waar die nu reeds tot rijpheid kwam, leiding en een-heid te bieden.

Doel van het Congres is dus niet, om in drie of vier dagen tijds het nu of nooit eens voor altoos door te drijven. Dan toch zou menigeen, door nu slechts deze drie dagen zijn conscientie in de schroef te knellen, op den vierden dag triomfeeren en denken: Nu ben ik voor altoos van die pres-sie af, en poseer voortaan als Synodaal.

Neen, een vonk moet ontstoken, die allengs een vuur van propaganda zal doen opgluren, waarin bint na bint van het Synodale Hiearchische gebouw naar beneden komt.

Kerk na kerk moet vrijgemaakt, tot eens al onze kerken het juk hebben afgeschud, en ook waar voorslo; heel een kerk niet als kerk door den Heiligen Geest verwakkerd wordt, moet toch elke reformatie, ook die op kleinere schaal in haar midden onder-nomen wordt, altoos op vrijmaking van heel die kerk gericht zijn.

Haat tegen de Synodale Hiearchie, maar juist daarom te vuriger liefde voor de ker-ken van alle plaatsen, moet leidend begin-sel van ons handelen zijn.

Takken waaraan nog onrijpe druiven groeien moeten niet in het vuur worden geworpen, maar bij den glans der zonne rijp gegloeid.

Zeer ongeestelijk oordeelt, wie wanen zou, dat het geestelijk proces tegen de Synodale Hiearchie reeds ware afgelopen.

Integendeel dat geestelijk proces be-gint pas.

Waar toch lag de zonde?

Enkel bij de Hiearchie en haar onder-hebbende Besturen?

o, In het allerminste niet.

Hoer, we zullen het u anders zeggen. Schuldig aan de miskenning van Jezus' Ko-ningschap in zijn kerk zijn niet de Hiear-chie al die kringen in den lande, die jaar en dag geroepen hebben: »Als wij maar een Gereformeerde prediking kunnen erlangen!», en die, misers er maar, op wat wijs ook, een Gereformeerde preek veel aan te hooren, oordeelden dat het dan ook wel genoeg was.

Zie alle deze hebben niet gevraagd naar een Bediening des Woords krachtens de Sleutelen des hemelrijks. Ze hebben niet gedorst naar een Bediening der Sacramen-ten, om de trouw van hun Verbonds-God bezegeld te zien. Ze hebben niet geloofd in de ambten die de Koning in zijn kerk in-stelde en nog bezet. Zij hebben geen gees-telijke behoefte gevoeld aan de Tucht in 's Konings naam. Ze hebben niet gedron-gen op ontplooiing van het schoon der Barmhartigheid. Aan de prediking van het Evangelie aan alle creaturen om zich heen, hebben ze niet gedacht.

Hoofdzak was maar dat zij, voor zich en hun kring, ergens in hun kerk of in een Evangeliegebouw een Gereformeerde uit-eenzetting en toepassing van de waarheid aanhoorden, en voor zichzelf maar leven aankonden in het zoet bewustzijn van gebor-gen te zijn bij hun Heer.

Maar het besef, dat het hier Jezus' kerk, de kerk van haar Koning gold, en dat in zijn heiligheden die Koning in zijn regi-ment was aangerand, dat drong helaas niet door.

Het dringen der liefde, om in de ge-meenschap des lidens met alle kerken in den lande niet te rusten, eer allerwegen, ook nu nog verstokenen, weer geholpen wierden, ontbrak helaas.

Het ging niet om Gods eere in zijn kerk. Men zag uit de hoogte op de Darbisten neder, en was zelf ongemerkt Darbist ge-worden.

Och, wat bekreunde, wat bekommerde men zich om de kerke Jesu Christi en haar heiligheden nog.

Liever trok men zich terug in zichzelf. En daarom het is goed, het is kostelijk, zoo men klaarkijk begint in te zien, hoe de Synodale Hiearchie vloekt tegen 's Heeren Koningschap, en van 1816 af ééne door-gaande principieele onderminning van dat Koningschap geweest is.

Maar zal dit inzicht vrucht dragen, dan moet ook het oog voor eigen schuld en eigen diepe zonde tegen Jezus' heilig Koningschap opengaan; en 'dient beleden, hoe al dit roepen: »Zoo wij maar een goede prediking hebben!», óf de kerk in haar wezen, en in dat wezen der kerk de majes-teit des Heeren HEREN geschonden heeft.

Wederom legde Prof. Hoedemaker een vlugschrift ter perse, dat, tintelend van warmen gloed, door zijn bezieling meeslept. Hij richtte ditmaal zijn kritiek tegen de Synodale Encyclic en koos ten titel van zijn stratede: »Machtsvertoon of wettig ge-zag?» uitgeve J. A. Wormser.

Natuurlijk was het geen moeilijke taak, om een stuk, dat zoo het merk van onwaar-achtigheid en gekunsteldheid op het aan-gezicht droeg, het mom af te rukken en in zijn geestelijke onoorlijkheid ten toon te stellen.

De onhoudbaarheid van innerlijke gehui-cheldheid in dat spreken tegen beter we-ter in van een vroom geworden Synode, kon een kind met den vinger aanwijzen.

Daar lag dus ditmaal de kunst niet in. Maar de kunst was, en van die taak heeft Prof. Hoedemaker zich meesterlijk gekwe-ten, om de schuld, om het zondige, om het verfoeilijke, om het geestelijke verach-telijke en voor God geklaagde en geoor-deelde, dat in dit Encyclic-geveel lag, op zulk een toon te geeleien, dat het scheen, of deze zonde versch opdoek, zoo pas ge-

boren werd en nu voor het eerst door haar ongehoordheid de nieuwsgierigheid prikkel-len komt.

Het stukt leze men daarom zelf, Alleen uit het naschrift schrijven we enkele zinsneden over, omdat op één punt, hierin aangevoerd, eenig bescheid niet te onpas is.

Zeer juist ziet Prof. Hoedemaker in, dat alle organisatie van het gezonde, waarbij men het kranke als ongeneeslijk prijsgeeft, niet uit noodzaak, maar principieel, sepa-ratie en geen reformatie is, en ons dus geen stap verder zou hebben gebracht.

De Kerkeraad van Amsterdam heeft dit dan ook niet gedaan, en zeer uitdrukkelijk tegen elke opvatting, die ten deze van het goede beginsel af zou wijken, geprotesteerd. Hiervan nu zegt de schrijver:

»Ofschoon mij onder het afdrucken van dit vlugschrift de tijd ontbreekt, zelfs voor eene vluchtige lezing van de actestukken, voor-komende in de *Herant* van heden, acht ik mij na de pertinente verklaring, dat zij de verlos-sing niet van een deel der gemeente, maar van de geheele gemeente beoogen, ten zeerste ver-plicht, hartelijke instemming met hen, in dezen, te betuigen.

Het zou ontrouw zijn, de warme uitlating van het broederhart terug te houden, en de gereser-veerde houding te blijven aannemen, waarvan zelfs dit vlugschrift nog blijken gaf.

Met een gevoel van blijdschap en dankbaar-heid heb ik ditmaal de leiders in de *Herant* gelezen.

Toch, en dit laat zich uitnemend begrip-pen, heeft het bevreemding bij den schrij-ver gewekt, dat men dan ook niet aanstands in de gewone kerk is opgetreden.

Hij merkt toch op:

»Wel is waar, wekte de mededeeling, dat men voorloepig de rechten op het kerkelijk goed niet wilde doen gelden, eenige bevreemding. Im-mers, dat zijn rechten van de Kerk, waarvoor hare vertegenwoordigers, rechten van den Kon-ing der Kerk, waarvoor zijne dienaren wel moeten opkomen.

Wel is waar, had ik gaarne gezien, dat men zonder geweld te plegen en na afdoende maat-regelen om mogelijke, zelfs bloedige conflicten te voorkomen, had geconstateerd, dat de dienst des Woords en der Sacramenten in de bede-huizen der gemeente moest worden waargeno-men ook door hen, die de Synode wederrecht-lijk van hun dienst had ontzet, zoodat verder geen spraak kon zijn van concurrentie tus-schen den dienst in de oude en in de nieuwe kerk-gebouwen. Maar als het beginsel vaststaat, waaraan ik hierboven adhaesie betuigde, volgt al het overige, dunkt mij, vanzelf.

Deze zaak staat aldus.

De Nederduitse Gereformeerde Kerk te Amsterdam is diezelfde kerk van Christus, die toen deze stad gebouwd werd, in deze stad, tegelijk met haar opkomen gesticht is. Diezelfde kerk, die in 1578, toen het misbruik der toenmalige Hiearchie te ver was gegaan, dat misbruik in Godes kerk heeft afgeschaf. En dus ook die zelfde kerk, die in 1816 onder het juk der Syno-dale Hiearchie ging, er sedert zeventig jaren onder zuchtte, en na reventijarigen druk thans eindelijk dit juk heeft afgeschud.

Geen quaestie dus of aan haar als gezind-heid behoeven van rechtswege alle goede-ren, stichtingen, bezittingen en kerkgebou-ven, al dient wel ingezien dat al deze be-zittingen en goederen lang niet alle uit vroom bedoelen aan de kerk gegeven zijn.

Maar wat hierop geestelijk ook zij af te dingen, het feit blijft niettemin o. i. vast-staan, dat haar van rechtswege dit alles toekomt. Het is haar goed. En hoe ook rechtsbedeeling of politiematregel haar feitel-lijk van het gebruik van dit haar eigen-dom moge afzonderen, haar pretentie geeft ze niet op.

Daar nu echter de ondervinding getoond had: 1°. dat de rechter op dit oogenblik nog te zeer bevangen ligt in de valsche idee van de *universitas* en nog niet terug kan keeren tot de eenig ware opvatting van de *stichting*, met een eigen confessioneel ka-rakter; en 2°. dat de politie van Amster-dam onder leiding van Mr. Tienhoven, acht aan een koster de sterke hand te moeten leenen, zoodra deze goedvindt aan kerkvoogden de deur van zijn kerk te wijzen, — zou het ook o. i. hoogst ge-vaarlijk geweest zijn, om op dit oogen-blik dit zeer ernstig geschil tot een prin-cipieele beslissing te brengen.

Thans is de autoritaire reactie aan het woord en laat de publieke opinie uit haat tegen de Fijnen de politie geworden. Evenals ze dit in 1834 met de dragonders deed.

Maar die tijden duren niet altoos. Er komen straks weer dagen, dat men aan Mr. Tienhovens opvolger gelijke da-den als hij deed, hoogst euvel zou duiden en unaniem afkeuren zou.

En ook in de wereld onzer rechters is vaak golving van denkbeelden.

Het wezenlijke recht is in zulk een ver-wikkeling van gegevens ook voor onze rech-ters zoo moeilijk te grijpen.

Ze willen wel recht geven, maar ze zien zelfden zoo vaak mis. Deels doordat ze te veel buiten de levensfeer staan, waarover ze recht spreken moeten, en dus noch den sympathischen zin, noch de histo-riische tact, noch de kennis der verhou-dingen hebben, die hen leiden moeten.

Deels ook, omdat hun rechtsbedeeling zus of zoo uitvalt, al naar gelang ze de te be-oordeelen zaak van uit dit of dat gezichts-punt bezien. Deze keuze van gezichtspunt nu is voor de meesten door hun vroeger studien gegeven. In een andere ge-dachtensfeer dan de academische studie van zeker tijdperk met zich bracht, leven de meesten niet meer in.

Lokt men dus een principieele beslissing uit op een oogenblik dat de rechter het wezenlijke recht niet ziet, dan zoekt ge uw eigen schade. Weet ge daarentegen te wachten, totdat met andere tijden ook an-dere denkbeelden doordrongen, dan bewaart ge uw recht en bevestigt ge uw toekomst.

Nu doorze weest.

Juiist in lag optredend, ka-

Dit is het voelde toen

het oogenbli plaats maakt

Dit is het

de historie, d

belieft heeft

kerken altoo

ouden die ge

Te Rome

nader aan de

de kerk van

toch is het

mogen gelid

deugdelijk te

Een taak

moet vastgeh

Ge moogt

ons niet aan

tuigt dus we

kerk van Ch

ge niet ande

sche kerk, i

blijft de eisch

sche kerk no

Noemt dat